CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 23 decembrie 2015 [1]

Cauza C-196/15

Granarolo SpA

[cerere de decizie preliminară formulată de cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța)]

„Competența judiciară în materie civilă și comercială — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Competențe speciale — Articolul 5 punctele 1 și 3 — Ruperea intempestivă a unei relații comerciale — Natura contractuală sau delictuală a acțiunii în despăgubiri întemeiate pe această împrejurare"

I – **Introducere**

1. Prezenta cauză oferă din nou Curții ocazia de a delimita competențele judiciare speciale prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 44/001 [2] în ceea ce privește cererile întemeiate pe răspunderea civilă contractuală și delictuală.

2. Este vorba, mai exact, despre problema dacă instanța competentă în materie delictuală este cea care trebuie sesizată în cazul în care o acțiune în despăgubiri se întemeiază doar pe ruperea intempestivă a unei relații comerciale.

II – **Cadrul juridic**

A – *Dreptul Uniunii*

3. Articolul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;

   (b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:

   — în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;

1 — Limba originală: germana.

2 — Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

— în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;

[…]

3. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;

[…]”

B – *Dreptul național*

4. Articolul L. 422-6 din Codul comercial francez (Code de commerce) prevede:

„[…] Angajează răspunderea autorului său și obligă la repararea prejudiciului cauzat fapta oricărui producător, comerciant, industriaș sau persoană înmatriculată în registrul profesiilor care constă în:

[…]5. Ruperea bruscă, fie și parțială, a unei relații comerciale stabilite, fără un preaviz scris care să țină cont de durata relației comerciale și care să respecte durata minimă a preavizului, determinată prin acordurile interprofesionale, prin raportare la uzanțele comerciale. […] În lipsa unor astfel de acorduri, prin ordine ale ministrului însărcinat cu economia, se poate fixa, pentru fiecare categorie de produse, ținând cont de uzanțele comerciale, un termen minim de preaviz și se pot stabili condițiile ruperii relațiilor comerciale, în special în funcție de durata acestora. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului de reziliere fără preaviz, în cazul neexecutării de către cealaltă parte a obligațiilor sale sau în caz de forță majoră. […]”

III – **Procedura principală și întrebările preliminare**

5. Timp de 25 de ani, o întreprindere franceză a comercializat, în calitate de distribuitor, în Franța, produsele alimentare ale unei întreprinderi italiene. Această relație comercială de lungă durată s-a desfășurat în lipsa unui contract-cadru și, în special, în lipsa unei clauze de exclusivitate.

6. La 10 decembrie 2012, întreprinderea italiană a comunicat întreprinderii franceze că, începând cu 1 ianuarie 2013, urma să pună capăt acestei relații comerciale.

7. Întreprinderea franceză a chemat în judecată întreprinderea italiană în fața Tribunal de commerce de Marseille (Tribunalul comercial din Marseille), solicitând repararea prejudiciului suferit ca urmare a ruperii intempestive a relației comerciale. Întreprinderea franceză și-a întemeiat cererea pe prevederile articolului L. 442-6 din Codul comercial (Code de commerce). Întrucât a considerat că obiectul cererii îl constituie o faptă ilicită, Tribunal de commerce (Tribunalul Comercial) s-a declarat competent în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

8. Prin calea de atac formulată, întreprinderea italiană contestă competența instanțelor franceze.

9. În aceste condiții, cour d’appel de Paris (Curtea de Apel din Paris), învestită cu judecarea căii de atac, a suspendat judecarea cauzei și a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie înțeles în sensul că ține de materia delictuală acțiunea în despăgubire pentru ruperea unor relații comerciale stabilite, constând în furnizarea de mărfuri unui distribuitor timp de mai mulți ani, fără un contract-cadru și fără exclusivitate?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, litera (b) a articolului 5 punctul 1 din acest regulament este aplicabilă pentru a determina locul executării obligației care formează obiectul cererii, în cazul precizat în întrebarea 1)?”

IV – **Apreciere juridică**

A – *Cu privire la prima întrebare preliminară*

10. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în cazul unei acțiuni în despăgubiri precum cea din litigiul principal, este aplicabil articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, care stabilește competența instanței în materie delictuală.

11. În anul 2014, Curtea a trasat linia de demarcație între competența în materie delictuală și cea în materie contractuală în cauza Brogsitter [3].

1. Hotărârea Brogsitter

12. În acea cauză, Curtea a examinat problema dacă acțiunile în răspundere civilă, de natură delictuală în dreptul național, trebuie totuși să fie considerate ca aparținând „materie[i] contractual[e]”, în sensul articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, ținând seama de contractul încheiat între părțile din litigiul principal [4].

13. Curtea a stabilit că un criteriu pentru delimitarea competenței întemeiate pe răspunderea delictuală de cea întemeiată pe răspunderea contractuală este aspectul dacă „interpretarea [unui] contract încheiat între pârât și reclamant este indispensabilă pentru stabilirea caracterului […] ilicit al comportamentului […] reproș[at] pârâtului” [5]. O astfel de interpretare a contractului este indispensabilă atunci când „acțiunile […] au ca obiect o cerere de reparare a cărei cauză poate fi considerată în mod rezonabil drept o încălcare a drepturilor și a obligațiilor din contractul încheiat între părțile din litigiul principal, ceea ce ar face indispensabilă luarea în considerare a acestuia pentru soluționarea acțiunii” [6].

14. Prin urmare, în cazul în care este vorba despre interpretarea unui contract, este aplicabilă competența în materie contractuală, conform articolului 5 punctul 1; în caz contrar, este aplicabilă competența în materie delictuală, conform articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

2. Aplicarea, în prezenta cauză, a principiilor stabilite în Hotărârea Brogsitter

15. În speță, se ridică o problemă similară celei care s-a ridicat în cauza Brogsitter.

16. Instanța de trimitere pornește și în prezenta cauză de la premisa că, potrivit dreptului național [7], acțiunea în despăgubiri formulată ține de materia delictuală.

3 — Hotărârea Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148).

4 — Hotărârea Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 16).

5 — Hotărârea Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 25).

6 — Hotărârea Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 26).

7 — Instanța de trimitere nu mai examinează aspectul dacă, în litigiul principal, este aplicabil dreptul francez. Totuși, acest aspect nu este evident, ci trebuie să fie stabilit, în principiu, pe baza normelor privind conflictul de legi sau a normelor de aplicare imediată relevante, la care însă instanța de trimitere nu face referire în întrebările formulate și pentru dezbaterea cărora nu există suficiente informații în trimiterea preliminară.

17. Spre deosebire de cauza Brogsitter, în speță nu există însă nicio referire imperativă la interpretarea unui contract încheiat între părți care să justifice competența unei instanțe întemeiată pe răspunderea contractuală.

18. Acțiunea în despăgubiri se întemeiază pe ruperea intempestivă a unei relații comerciale existente, pe durata căreia au avut loc numeroase livrări de bunuri către întreprinderea franceză. Totuși, nu a existat un contract-cadru care să guverneze în ansamblu relația comercială dintre părți. Prin urmare, aprecierea convențiilor încheiate de cele două părți [8] nu este relevantă în raport cu problema decisivă dacă s-a acordat un termen rezonabil pentru încetarea relațiilor comerciale.

19. Dimpotrivă, prin natura sa, acțiunea în despăgubiri nu are nicio legătură cu actele întreprinse în executarea unui contract. Temeiul acesteia nu îl reprezintă acordurile contractuale dintre părți, ci o dispoziție legală care, în vederea asigurării unui comportament comercial stabil, sancționează ruperea intempestivă a relațiilor comerciale, prevăzând în aceste cazuri dreptul la despăgubiri al fostului partener contractual.

20. Prin urmare, situația de fapt din speță este, într-o anumită măsură, contrariul celei din Hotărârea Brogsitter, care privea o cerere de daune-interese care, potrivit motivelor pe care s-a întemeiat, a fost generată de o încălcare a contractului încheiat între părți. În schimb, în speță, acțiunea în despăgubire nu se întemeiază pe *contracte* existente, ci mai degrabă pe *lipsa încheierii unor contracte ulterioare* după încetarea intempestivă a relației comerciale. În consecință, nu este vorba despre încălcarea contractului, ci despre refuzul de a contracta al fostului partener contractual. Astfel, în ceea ce privește „temeiul” acțiunii în despăgubiri, lipsesc raporturile contractuale.

21. Astfel de raporturi contractuale ar putea exista (în mod ipotetic) numai în cazul în care partea care rupe relația comercială ar invoca eventuale încălcări contractuale anterioare de către creditor, pentru a justifica astfel ruperea relațiilor contractuale și pentru a evita obligarea la plata de daune-interese. Un astfel de mijloc de apărare – chiar și în cazul în care ar putea fi invocat pe calea unei excepții, ipoteză nesusținută însă de niciun element în speță – nu ar schimba natura dreptului la despăgubiri și nu l-ar transforma într-un drept contractual.

22. Prin urmare, prezenta procedură nu are ca obiect „materi[a] contractuală”, astfel încât nu poate fi avută în vedere instanța competentă în sensul articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

23. În raport cu natura sa, un drept precum cel în discuție în litigiul principal ar trebui calificat mai degrabă ca intrând în sfera materiei delictuale, astfel cum Curtea a stabilit deja în cazul drepturilor întemeiate pe ruperea culpabilă a negocierilor contractuale [9]. Aceste drepturi sunt comparabile cu dreptul în discuție în prezenta cauză, în măsura în care și aici lipsesc „obligațiile asumate în mod liber de către una dintre părți […] în raport cu cealaltă” [10] și, astfel, dreptul invocat se întemeiază pe critica privind comportamentul neloial al partenerului contractual [11].

24. Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare preliminară că o acțiune în despăgubire pentru ruperea relațiilor comerciale desfășurate în lipsa unui contract-cadru sau a unei clauze de exclusivitate ține de materia delictuală sau cvasidelictuală, intrând astfel sub incidența articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.

8 — În ceea ce privește temeiul menționat al cererii, astfel cum a susținut guvernul francez, cu referire la jurisprudența instanței supreme, nu este deloc relevant dacă erau deja încheiate contracte între părți sau dacă relațiile contractuale se aflau încă în stadiul precontractual al negocierilor.

9 — Hotărârea Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499).

10 — Hotărârea Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punctul 27); a se vedea în acest sens și Hotărârea Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 39).

11 — Hotărârea Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punctul 27).

B – *Cu privire la a doua întrebare preliminară*

25. Având în vedere că răspunsul la prima întrebare preliminară este afirmativ, este inutil să se răspundă la cea de a doua întrebare, prin intermediul căreia instanța de trimitere dorește să se stabilească dacă articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 este relevant pentru stabilirea locului de executare a obligației care face obiectul litigiului în situația – care nu se regăsește în speță – în care nu este aplicabilă competența în materie delictuală.

26. Cu titlu suplimentar, este însă necesar să răspundem pe scurt și la cea de a doua întrebare și să ne referim la Hotărârea Corman-Collins [12] a Curții, în care s-a ridicat problema dacă articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 se aplică în cazul dreptului la indemnizare al concesionarului ca urmare a rezilierii unui contract verbal de concesiune comercială [13].

27. Curtea a stabilit în acel caz că un contract de concesiune, „caracterizat printr-un acord-cadru care are ca obiect un angajament de furnizare și de aprovizionare încheiat de doi operatori economici pentru viitor, care conține clauze contractuale specifice în ceea ce privește distribuția […] mărfurilor vândute de concedent” [14], trebuie calificat drept contract de prestări servicii [în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță]. În schimb, în cazul în care este vorba despre „relații comerciale durabile între doi operatori economici, atunci când această relație se limitează la acorduri succesive având fiecare ca obiect livrarea și recuperarea de mărfuri”, trebuie avut în vedere articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță [15].

28. Cu toate acestea, în speță, nu pot fi avute în vedere aceste considerații, întrucât cele două părți nu au încheiat un contract-cadru. În plus, obiectul litigiului principal nu îl reprezintă „vânzarea de mărfuri” în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001, ci ruperea intempestivă a unei relații comerciale, fără legătură cu conținutul concret al unui contract. Prin urmare, nu poate fi avut în vedere articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001.

V – **Concluzie**

29. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară după cum urmează:

„O acțiune în despăgubiri pentru ruperea relațiilor comerciale desfășurate în lipsa unui contract-cadru sau a unei clauze de exclusivitate ține de materia delictuală sau cvasidelictuală, intrând astfel sub incidența articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.”

12 — Hotărârea Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860).

13 — Hotărârea Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, punctul 14): aceasta este diferența semnificativă față de prezenta cauză, care, potrivit constatărilor instanței de trimitere, se caracterizează prin lipsa oricărui contract-cadru.

14 — Hotărârea Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, punctul 36).

15 — Hotărârea Corman-Collins (C-9/12, EU:C:2013:860, punctele 35 și 36).